

Roll No. :

Total No. of Questions : 12]

[Total No. of Printed Pages : 3

A-107

B.A. (Part-I) Examination, 2022

SANSKRIT

Paper - I

(प्राचीन संस्कृत साहित्य एवं अलङ्कार)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 100

खण्ड-अ

(अंक : 2 × 10 = 20)

नोट :- सभी दस प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 50 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

खण्ड-ब

(अंक : 8 × 5 = 40)

नोट :- सात में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। (उत्तर-सीमा 200 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 8 अंक का है।

खण्ड-स

(अंक : 20 × 2 = 40)

नोट :- चार में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 500 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 20 अंक का है।

खण्ड-अ

1. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति। केषाञ्चित् पञ्चानां प्रश्नानां उत्तराणि संस्कृत भाषायां करणीया :

(i) स्वप्नवासवदत्तनाटकस्य लेखकः कः अस्ति ?

(ii) स्वप्नवासवदत्तम्-नाटकस्य कति अंकाः सन्ति ?

(iii) रामायणस्य लेखकः कः अस्ति ?

BR-7

(1)

A-107 P.T.O.

- (iv) रावणस्य भार्या किं नाम ?
- (v) ब्राह्मणस्य उपनयन गर्भात् कस्मिन् अब्दे कुर्वीत ?
- (vi) मनुस्मृत्यानुसारेण द्वितीय-अध्याये कति श्लोकाः सन्ति ?
- (vii) हितोपदेश ग्रन्थस्य लेखकः कः अस्ति ?
- (viii) हितोपदेश ग्रन्थस्य संन्यासी मुषककथायां नागदन्तशब्दस्य कः अर्थः ?
- (ix) यमक अलंकारस्य लक्षणं लिखतु।
- (x) स्वभावोक्ति अलंकारस्य लक्षणं लिखतु।

खण्ड-ब

नोट :- अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केषाञ्चित् पञ्चानां प्रश्नानां उत्तराणि करणीया-

2. द्वयोः श्लोकयोः सप्रसंग अनुवादः करणीया-

(क) परिहरतु भवान् नृपापवादं

न परुषमाश्रवासिषु प्रयोज्यम्।

नगरपरिभवान् विमोक्तुमेते

वनमभिगम्य मनस्विनो वसन्ति ॥

(ख) शय्यायामवसुप्तं मां बोधयित्वा सखे। गता।

दग्धेति ब्रुवता पूर्वं वञ्चितोऽस्मि रूमण्वता ॥

3. सप्रसंग अनुवादः करणीया-

(क) काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम्।

व्यसनेन च मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा ॥

(ख) अस्ति भागीरथीतीरे गृधकूटनाम्नि पर्वते महान् पर्कतीवृक्षः। तस्य कोटरे दैवदुर्विपाकात् गलितनखनयनो जरद्गवनामा गृधः प्रतिवसति। अथ कृपया तज्जीवनाय तद्वृक्षवासिनः पक्षिणः स्वाऽऽहारात् किञ्चित् किञ्चिदुद्धृत्य तस्मै ददाते, तेनाऽसौ जीवति तेषां शावकरक्षाञ्च करोति। अथ कदाचित् दीर्घकर्णनामाः मार्जारः पक्षिशावकान् भक्षयितुं तत्राऽऽगतः। ततस्तमायान्तं दृष्ट्वा पक्षिशावकैर्भयार्तैः कोलाहलः कृतः।

4. सप्रसंग अनुवादः विधेया—
 - (क) अर्थकामेष्वसक्तानां धर्मज्ञानं विधीयते।
धर्म जिज्ञासमानानां प्रमाणं परमं श्रुतिः॥
 - (ख) भवत्पूर्वं चरेद् भैक्ष-मुपनीतो द्विजोत्तमः।
भवन्मध्यं तु राजन्यो वैश्यस्तु भवदुत्तरम्॥
5. सप्रसंग अनुवादः विधेया—
 - (क) इक्ष्वाकुवंश प्रभवो रामो नाम जनैः श्रुतः।
नियतात्मा महावीर्यो द्युतिमान्धृतिमान्वशी॥
 - (ख) जनकस्य कुले जाता देवमायेव निर्मिता।
सर्वलक्षणसम्पन्ना नारीणामुत्तमा बधूः॥
6. स्वप्नवासवदत्तम् नाटकस्य पंचम-अंकस्य सारं लेखनीया।
7. रामायण बालकाण्ड प्रथमसर्गान्द्रसारेण रामराज्यं कीदृशं/आसीत् ? व्याख्या विधेया।
8. सोदाहरणं लक्षणं लेखनीया—
 - (i) श्लेषः
 - (ii) रूपक

खण्ड-स

नोट :- अधोलिखितानां प्रश्नानां कयोः द्वयोः प्रश्नयोः सविस्तारं वर्णनं करणीया—

9. स्वप्नवासवदत्तम् नाटकस्य उदयनस्य चरित्र चित्रणं कुरुत।
10. रामायणस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।
11. मनुस्मृत्यानुसारेण द्वितीय अध्यायस्य सारं संक्षिप्तरूपेण करणीयाः
12. कपोतमूषक कथायाः सारं लिखत।